

ПРИТЯГНЕННЯ ДО АКАДЕМІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ: ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ РЕГЛАМЕНТУВАННЯ

У статті висвітлено проблемні питання, пов'язані з притягненням до академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності учасників освітнього процесу. Звернено увагу на те, що суттєвим недоліком Законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту» є відсутність таких дефініцій, як «академічна відповідальність», «види академічної відповідальності», «академічний проступок», що значно ускладнює притягнення до академічної відповідальності педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів освіти та здобувачів освіти на практиці.

Запропоновано авторське визначення терміну «академічна відповідальність»: це різновид юридичної відповідальності, яка настає за порушення академічної доброчесності педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів освіти, здобувачів освіти в наукових установах та закладах освіти і тягне за собою негативні наслідки державного впливу в разі вчинення ними академічного правопорушення.

Надано критичну оцінку переліку порушень академічної доброчесності. Зазначено, що в чинному освітньому законодавстві відсутня диференціація порушень, пов'язаних з підготовкою кадрів вищої кваліфікації (магістрантів, докторантів та ін.). Звернено увагу на те, що в Законі України «Про освіту» встановлено перелік порушень академічної доброчесності, в якому в один ряд поставлені правопорушення, які є зовсім різними за ступенем своєї суспільної шкоди, наприклад, самоплагіат і хабарництво. Авторкою встановлено, що Закон України «Про вищу освіту» містить перелік стягнень за порушення академічної доброчесності не для всіх учасників освітнього процесу, а лише для педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів освіти та здобувачів освіти. Запропоновано внесення змін до чинного законодавства щодо чіткого визначення об'єктивних критеріїв підстав обрання виду академічної відповідальності за конкретне порушення академічної доброчесності.

Зроблено висновок, що академічна відповідальність є багатозначним поняттям, зокрема, видом соціальної, корпоративної, морально-етичної, юридичної відповідальності, є різновидом державного примусу. Запропоновано узгодити положення освітнього законодавства з Кодексом законів про працю України, Цивільним кодексом України, Кримінальним кодексом України та іншими законами, в яких будуть регламентовані види та міри покарання за порушення академічної доброчесності.

Доведено, що академічна відповідальність може бути юридичною (цивільною, трудовою, адміністративно, кримінальною), соціальною, морально-етичною, корпоративною відповідальністю. Таким чином, академічна відповідальність має точки перетину з юридичною відповідальністю. Аргументовано необхідність на законодавчому рівні закріпити визначення поняття «академічна відповідальність» та детально регламентувати всі процедурні аспекти притягнення до академічної відповідальності учасників освітнього процесу.

Ключові слова: академічна доброчесність, академічна відповідальність, здобувачі освіти, педагогічний працівник, науково-педагогічний працівник, учасники освітнього процесу.

Постановка проблеми. Сучасна освіта в Україні вже багато років перебуває в процесі реформування, інновацій та впровадження нових стандартів. Реформування вищої освіти перш за все зумовлено євроінтеграційними процесами та потребою у відповідності вітчизняних дипломів європейським стандартам. Якісні зміни в системі вищої освіти вимагають вироблення нових підходів до організації освітнього

процесу, створення нових механізмів побудови комунікації в закладах вищої освіти, підвищення рівня викладання та навчання [1, с. 199].

Одним з важливих елементів системи забезпечення якості освіти є соціальний інститут академічної доброчесності, тому цілком логічним і закономірним стало правове закріплення інституту академічної доброчесності та відповідальності за її

порушення в освітньому законодавстві України.

Сьогодні в Україні існує нормативна база, що регулює відносини, пов'язані із забезпеченням принципів академічної доброчесності та відповідальності за їх порушення. Закони України «Про освіту» та «Про вищу освіту» в новій редакції значно посилили увагу закладів вищої освіти до питання академічної доброчесності, видів її порушень та шляхів їх подолання. З одного боку, академічна доброчесність є складною міждисциплінарною категорією, яка поєднує в собі етичні норми й правила поведінки людини в освітньо-науковому середовищі та механізми й інструменти, за допомогою яких останні реалізуються на практиці. З іншого – існує цілий комплекс чинників, передусім морально-культурних, інституційних, освітньо-виховних, які впливають ззовні чи зсередини на весь освітній заклад, визначаючи його спроможність і прагнення протидіяти академічній нечесності [2, с. 194].

Академічна доброчесність не є зовсім новим поняттям для вітчизняних закладів вищої освіти. Законодавець із прийняттям законів України «Про вищу освіту» та «Про освіту» запровадив й інститут академічної відповідальності. На жаль, законодавець не дав визначення таких важливих понять, як «академічна відповідальність», «види академічної відповідальності», «академічний проступок», що через вплив суб'єктивного фактору в їх трактуванні значно ускладнює реальне притягнення до академічної відповідальності педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів освіти та здобувачів освіти. Відсутність таких дефініцій, безумовно, не тільки робить зазначені закони недосконалими, а й не сприяє успішній правозастосовній практиці, тож необхідно якомога скоріше усунути цей недолік і надати на законодавчому рівні визначення вказаних понять.

Закон України від 05.09.2017 р. «Про освіту» виокремлює десять форм порушення академічної доброчесності: академічний плагіат; самоплагіат; фабрикацію (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі і або наукових дослідженнях); фальсифікацію (свідому зміну чи модифікацію вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень); списування; обман; хабарництво; необ'єктивне оцінювання, надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання; вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання [3]. Цілком поділяємо думку М.

Ожевана в тому, що помилкою принципового методологічного змісту, якої припустилися розробники Закону «Про освіту», є намагання охопити різні форми недоброчесності, які стосуються як освітнього, так і науково-дослідницького процесів. Водночас недостатня диференційованість у цьому Законі питань, пов'язаних з підготовкою кадрів вищої кваліфікації (магістрантів, докторантів та ін.), призводить наразі до того, що питання хабарництва й обману тут поставлені у спільний контекст, тоді як насправді між освітніми закладами різних рівнів існують досить істотні відмінності [4, с. 100]. Отже, постає нагальна потреба встановити в освітньому законодавстві диференціацію порушень академічної доброчесності, пов'язаних з підготовкою кадрів вищої кваліфікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значну увагу питанням академічної доброчесності як основі високого рівня сучасної науки та важливого елементу забезпечення якості освіти в своїх працях приділяли увагу такі вчені, як: А. Артюхова, В. Зінченко, Ю. Каліновський, М. Ожеван, О. Тицька, О. Чумак та ін., чії наукові висновки та підходи до бачення розглядуваної проблематики є важливим підґрунтям для нашого дослідження.

Метою статті є вивчення та осмислення проблемних питань притягнення до академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності учасників освітнього процесу. На основі аналізу чинного законодавства сформулювати визначення терміну «академічна відповідальність» та встановити її місце в загальній системі юридичної відповідальності.

Виклад основного матеріалу. Уперше поняття «академічна доброчесність» було введено професором Ратгерського університету Д. Л. Мак'кейбом у 1970-х рр. під назвою *academic integrity*, яка і далі використовується в англійських джерелах. Під впливом напрацювань Д. Л. Мак'кейба почався рух за розвиток академічної доброчесності в університетах США. Пізніше, в університеті Клемсона у 1992 р., було засновано Інтернаціональний центр академічної доброчесності, важливими напрацюваннями якого було розширення поняття «академічної доброчесності» та створення універсального кодексу наукової етики. Членами цього товариства є більше ніж 240 університетів зі всього світу [5, с. 82].

Початком розвитку академічної доброчесності в українській науці стало прийняття у 2009 р. Етичного кодексу вченого України [6]. Метою Етичного кодексу вченого є формулювання загальних етичних принципів, яких кожен з науковців і викладачів має дотримуватися у своїй роботі. У кодексі закріплено принципи роботи науковця, які мають слугувати основою для етичної підготовки молодих науковців.

Лише через вісім років після прийняття Етичного кодексу вченого України в Законі України від 05.09.2017 р. «Про освіту» вперше на нормативному рівні було закріплено поняття «академічна доброчесність». Частина 1 ст. 42 Закону України «Про освіту» визначає академічну доброчесність як: «сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень». Таким чином, у самому формулюванні зазначеного поняття законодавець зробив акцент на тому, що «академічна доброчесність» – це сукупність етичних принципів. Із цього випливає, що, порушуючи академічну доброчесність, працівник, який виконує освітню і виховну функцію, порушує моральні норми.

Аналогічне визначення поняття «академічної доброчесності» закріплене й у Законі України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. У 2017 р. статтю 58 цього Закону було доповнено пунктом 3-1, згідно з яким педагогічні, наукові та науково-педагогічні працівники повинні дотримуватися в освітньому процесі та науковій (творчій) діяльності академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами вищої освіти [7]. Отже, після прийняття Закону України «Про освіту» текст Закону України «Про вищу освіту» набув суттєвих змін.

Як було зазначено, Закон «Про освіту» встановлює перелік порушень академічної доброчесності. З нашого погляду, у наданому законодавцем переліку в один ряд поставлені правопорушення, які є зовсім різними за ступенем своєї суспільної шкоди. Так, ні в кого не викликає сумнівів, що самоплагіат (оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів) за своєю шкідливістю значно поступається хабарництву (надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі), що містить у собі ознаки складу злочину, передбаченого ст. 368 КК України. З огляду на це очевидно окреслюється проблема, яка полягає у нерозмірності, диспропорційності вини і міри покарання, зумовлених відсутністю у законі критеріїв для визначення, яке саме стягнення із вказаних у Законі України «Про освіту» повинно застосовуватися до працівника, який вчинив порушення академічної доброчесності. До того ж не можна не зважати на дискреційність вибору стягнення, що переважно має суб'єктивний характер. Зазначена логічна некоректність, недосконала або недо-

статня регламентованість, наявність елементу суб'єктивності призводить до юридичної невизначеності, що не сприяє якісному застосуванню закону. Більше того, все це створює підґрунтя для трудових спорів та складнощі у їх вирішенні [8, с. 127].

З урахуванням масовості порушень етичних правил, принципів, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання й/або наукових (творчих) досягнень, уведено поняття «академічна відповідальність». Зауважимо, що Законом України «Про освіту» не визначено змісту цього важливого поняття, проте окремі аспекти та загальні правила відповідальності врегульовано.

Проаналізувавши положення Закону України «Про освіту», робимо висновок, що академічну відповідальність законодавець моделює як окремий вид юридичної відповідальності, який має свої підвиди. Таким чином, можна говорити про новий вид юридичної відповідальності поряд із кримінальною, адміністративною, цивільно-правовою, дисциплінарною. Це означає, як справедливо зауважує М. Великанова, що для притягнення до академічної відповідальності, як і для притягнення до будь-якого виду юридичної відповідальності, має бути у наявності сукупність певних умов [9, с. 10].

Не можемо не відмітити дослідницької уважності згаданої вище вченої, яка виявляє певні невідповідності у законодавчому визначенні суб'єктів дотримання академічної доброчесності. Вона вказує, що, з одного боку, дотримання академічної доброчесності покладається на педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників та здобувачів освіти, а з другого – у ч. 1 ст.42. Закону України «Про освіту» наводиться визначення поняття «академічна доброчесність», де мова йде про учасників освітнього процесу, до яких відповідно до ст. 52 цього Закону відносяться здобувачі освіти; педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники; батьки здобувачів освіти; фізичні особи, які провадять освітню діяльність; інші особи, передбачені спеціальними законами та залучені до освітнього процесу у порядку, що встановлюється закладом освіти.

На цілком слушну, як вбачається, думку М. Великанової, незрозумілим залишається питання, чи можуть бути притягнені до академічної відповідальності такі учасники освітнього процесу, як батьки здобувачів освіти; фізичні особи, які провадять освітню діяльність; інші особи, передбачені спеціальними законами та залучені до освітнього процесу у порядку, що встановлюється закладом освіти [9, с. 11]. Якщо так, тоді виникає запитання, які саме їх діяння, як і інших всіх учасників освітнього процесу, мають розглядатися як такі, що порушують академіч-

ну доброчесність? Справедливість та доречність цього запитання не викликає сумнівів.

З розглянутого випливає висновок, що Закон України «Про вищу освіту» містить перелік стягнень за порушення академічної доброчесності, які визначені не для всіх учасників освітнього процесу, а лише для педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів освіти та здобувачів освіти.

У ч. 5 ст. 42 Закону України «Про освіту» закріплена можливість притягати до академічної відповідальності за «порушення академічної доброчесності педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів освіти, зокрема, шляхом відмови у присудженні ступеня освітньо-наукового чи освітньо-творчого рівня чи присвоєнні вченого звання; позбавлення присудженого ступеня освітньо-наукового чи освітньо-творчого рівня чи присвоєного вченого звання; відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії; позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади» [3]. Погоджуючись з думкою Н. Давидової, що перелік видів академічної відповідальності в наведених нормах є вичерпним [10, с. 33], проте зауважимо, що, з нашого погляду, такий перелік не зовсім відповідає практиці та потребам освітньої сфери. Разом із тим важливого значення набуває питання правозастосовного характеру, яке вбачається досить проблемним через неоднозначність відповідей на запитання: за які види порушень академічної доброчесності, який вид стягнення може бути застосовано до порушника. З приводу цього вважаємо, що в освітніх законах необхідно чітко визначити об'єктивні критерії підстав конкретного виду академічної відповідальності, яка настає за конкретне порушення академічної доброчесності.

Відповідно до частини 9 статті 42 Закону України «Про освіту», форми та види академічної відповідальності закладів освіти визначаються спеціальними законами. Зауважимо, що сьогодні ні Закон України «Про освіту», ні закон «Про вищу освіту» не містить відповідних норм.

Міністерство освіти і науки у листі «Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти» від 23.10.2018 № 1/9-650 зазначило, що додатково до визначених законом видів академічної відповідальності заклади вищої освіти можуть застосовувати звільнення. Однак на практиці може виникнути питання щодо правомірності такого звільнення, оскільки у КЗпП України відсутня вказана підстава для розірвання трудового договору, а зазначена вище рекомендація не має нормативного характеру, з чого випливає висновок про наявність у роботодавця можливості звільнити працівника за

підставою, що взагалі не закріплена законодавством [11, с. 42].

Крім цього, Міністерство освіти і науки у вищезгаданому листі зазначає, що академічна відповідальність не є різновидом юридичної відповідальності і не заважає притягненню осіб чи закладів (установ) до юридичної (кримінальної, адміністративної, цивільної чи дисциплінарної) відповідальності у випадках, передбачених законами. Зауважимо, що українська правова система розрізняє види юридичної відповідальності залежно від галузі права: конституційну, дисциплінарну, адміністративну, цивільну, кримінальну тощо [10, с. 35]. Порушення академічної доброчесності може бути підставою для притягнення не лише до академічної відповідальності. Педагогічних, наукових та науково-педагогічних працівників можна притягти і до інших видів відповідальності з підстав та в порядку, визначених законом. Зокрема, порушення академічної доброчесності може бути підставою для притягнення до дисциплінарної відповідальності (ст. 147-152 КЗпП України), цивільно-правової відповідальності (загальні правила відшкодування шкоди встановлено главою 82 Цивільного кодексу України), адміністративної відповідальності (ст. 52-1 «Порушення права на об'єкт інтелектуальної власності»), кримінальної відповідальності (Кримінальний кодекс України містить норми відповідальності за фабрикацію, обман, хабарництво) та ін. [12, с. 6]. Погоджуємося з висновком Н. Давидової що академічна відповідальність може бути юридичною (цивільною, трудовою, адміністративно, кримінальною), соціальною, морально-етичною, корпоративною відповідальністю. Таким чином, академічна відповідальність має точки перетину з юридичною відповідальністю [11, с. 35].

Види академічної відповідальності (у тому числі додаткові та/або деталізовані) учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності визначаються Кодексом етичної поведінки закладу освіти, який має бути затверджений основним колегіальним органом управління закладу освіти та погоджений з відповідними органами самоврядування здобувачів освіти в частині їхньої відповідальності. Детальний порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності визначаються правилами внутрішнього трудового розпорядку закладів освіти. Вважаємо неможливим на локальному рівні встановлювати юридичну відповідальність здобувачів вищої освіти. Це зумовлено тим, що суб'єкти, які входять у коло тих, хто може притягуватися до відповідальності за порушення академічної доброчесності, різні за статусом і ступенем суспільної шкоди у разі порушення, тому й види відповідальності повинні відрізнятися, а підстави мають бути більш докладно

регламентовані, щоб уникнути застосування надлишкової дискреції та притаманного їй чинника суб'єктивності.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що академічна відповідальність є багатозначним поняттям, зокрема, видом соціальної, корпоративної, морально-етичної, юридичної відповідальності, різновид державного примусу. Відсутність чітко прописаних правил та норм щодо порушення академічної доброчесності учасниками освітнього процесу призводить до неможливості застосування санкцій на практиці. У зв'язку із цим положення освітнього законодавства потребують узгодження з КЗпП України, Цивільним кодексом України, Кримінальним кодексом України та іншими законами, в яких будуть регламентовані види та міри покарання за порушення академічної доброчесності.

На підставі аналізу положень освітнього законодавства щодо порушення академічної доброчесності пропонуємо власне визначення терміна академічної відповідальності, який потребує закріплення в За-

коні України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність». Академічна відповідальність – це різновид юридичної відповідальності, яка настає за порушення академічної доброчесності педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів освіти та здобувачів освіти в наукових установах та закладах освіти і тягне за собою негативні наслідки державного впливу в разі вчинення ними академічного правопорушення.

Отже, враховуючи серйозність наслідків для особи, яка порушила принципи академічної доброчесності, слід зробити акцент на необхідності повного й об'єктивного розгляду справи стосовно такої особи у разі її притягнення до академічної відповідальності. Для цього, як убачається, необхідно на законодавчому рівні закріпити визначення поняття «академічна відповідальність» та детально регламентувати всі процедурні аспекти притягнення до академічної відповідальності учасників освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зінченко В. Академічна доброчесність як основа сучасного процесу. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 31, Т. 3. С. 199–205. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/31_2020/part_3/33.pdf.
2. Тицька Я. «Академічна доброчесність» та «Академічна відповідальність» у забезпеченні якості освіти. Теорія держави і права. 2018. № 11. С. 192–195. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/11/37.pdf?fbclid=IwAR1Wlkari53ulbpqyI4aCADNwUF2fwVMMueh2HdpOnVuxg7PBUEsnSN_WuXY.
3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 38–39. Ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
4. Ожеван М. А. Академічна доброчесність як політико-правова та морально-етична проблема. *Стратегічна панорама*. 2018. № 2. С. 94–104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Strp_2018_2_13.
5. Нагорна Н., Гуца П. Академічна доброчесність як основа розвитку сучасної науки. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2019. Вип. 23, Т. 3. С. 81–85. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2019_23%283%29_17.
6. Етичний Кодекс вченого від 15.04.2009 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09#Text>.
7. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38. Ст. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
8. Красюк Т. Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності: проблемні питання. *Основні напрямки захисту прав громадян України на працю та соціальний захист в умовах євроінтеграції*: тези доп. і наук. повідомл. учасників XI Міжнар. наук. практ. конф. (м. Харків, 8 жовт. 2021 р.) / за ред. О. М. Ярошенка. Харків: Право, 2021. С. 126–129.
9. Великанова М. М. Академічна відповідальність: роздуми щодо умов та суб'єктів. *Академічна відповідальність*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 15 квіт. 2021 р.). Київ: Київський регіональний центр НАПрН України, 2021. С. 9–12.
10. Давидова Н. О. Юридична відповідальність та академічна відповідальність: співвідношення понять. *Академічна відповідальність*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 15 квіт. 2021 р.). Київ: Київський регіональний центр НАПрН України, 2021. С. 31–35.
11. Красюк Т., Щеглаков І. Розмежування аморального проступку та порушення академічної доброчесності: правові проблеми. *Право та інновації*. № 4 (28). 2019. С. 41–48. <https://doi.org/10.31359/2311-4894-2019-28-4-40>.
12. Тицька Я. О. Академічна доброчесність як елемент системи забезпечення якості освіти. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. *Юриспруденція*. 2018. Вип. 34. С. 4–7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2018_34_3.

REFERENCES

1. Zinchenko, V. (2020). Academic integrity as the basis of modern process. *Aktualni Pytannia Humanitarnykh Nauk*, Issue 31, Vol. 3, 199–205. Retrieved from: http://www.apfn-journal.in.ua/archive/31_2020/part_3/33.pdf [in Ukrainian].
2. Tytska, Ya. (2018). «Academic Integrity» and «Academic Responsibility» in ensuring the quality of education. *Teoriia Derzhavy i Prava*, 11, 192–195. Retrieved from: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/11/37.pdf?fbclid=IwAR1Wlkari53ulbpqyI4aCADNwUF2fwVMMueh2HdpOnVuxg7PBUEsnSN_WuXY [in Ukrainian].
3. Law of Ukraine on Education, No. 2145-VIII (2017, September 5). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
4. Ozhevan, M. A. (2018). Academic integrity as a political-legal and moral and ethical problem. *Stratehichna Panorama*, 2, 94–104. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Stpa_2018_2_13 [in Ukrainian].
5. Nahorna, N. & Hushcha, P. (2019). Academic integrity as the basis for the development of modern science. *Aktualni Pytannia Humanitarnykh Nauk*, Issue 23, Vol. 3, 81–85. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2019_23%283%29__17 [in Ukrainian].
6. The Ethical Code of the Scientist, No. 2 (2009, April 15). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09#Text> [in Ukrainian].
7. Law of Ukraine on Higher Education, No. 1556-VII (2014, July 1). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].
8. Krasiuk, T. (2021). Academic responsibility for violation of academic integrity: problematic issues. *Osnovni napriamky zakhystu prav hromadian ukrainy na pratsiu ta sotsialnyi zakhyst v umovakh yevrointegratsii: Proceedings of the XI International Scientific and Practical Conference*, pp. 126–129. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
9. Velykanova, M. M. (2021). Academic Liability: Reflections on Terms and Subjects. *Akademichna Vidpovidalnist: Proceedings of the. ientific and Practical Conference*, pp. 9–12. Kyiv: Kyivskiy Rehionalnyi Tsentri NAPrN Ukrainy [in Ukrainian].
10. Davydova, N. O. (2021). Legal liability and academic liability: the ratio of concepts. *Akademichna Vidpovidalnist: Proceedings of the. ientific and Practical Conference*, pp. 31–35. Kyiv: Kyivskiy Rehionalnyi Tsentri NAPrN Ukrainy [in Ukrainian].
11. Krasiuk, T. & Shchepak I. (2019). Distribution of immoral misconduct and violation of academic integrity: Legal problems. *Law and Innovation*, 4 (28), 41–48. <https://doi.org/10.31359/2311-4894-2019-28-4-40> [in Ukrainian].
12. Tytska, Ya. O. (2018). Academic integrity as an element of the quality assurance system of education. *Naukovyi Visnyk Mizhnarodnoho Humanitarnoho Universytetu. Ser. Yurysprudentsiia*, 34, 4–7. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2018_34_3 [in Ukrainian].

KRASIUK TETYANA

PhD in Law, Associate professor, Associate professor at the Labor law department
of the Yaroslav Mudryi National Law University

BRINGING TO ACADEMIC RESPONSIBILITY FOR VIOLATION OF ACADEMIC INTEGRITY: THEORETICAL AND APPLIED PROBLEMS OF REGULATION

Problem setting. The article highlights problematic issues related to academic responsibility for violations of academic integrity of participants in the educational process. Attention is drawn to the fact that a significant shortcoming of the Laws of Ukraine «On Education» and «On Higher Education» is the absence of such definitions as «academic responsibility», «types of academic responsibility», «academic misconduct», which significantly complicates the bringing to academic responsibility of pedagogical, scientific-pedagogical and scientific workers of educational institutions and students of education in practice.

Analysis of recent researches and publications. A. Artyukhova, V. Zinchenko, Y. Kalinovsky, M. Ozhevan, O. Tytska, O. Chumak and others scientists have addressed the issue of academic integrity in their works. The scientific conclusions and approaches to the vision of these scholars are an important basis for our study.

Target of the research is to study and comprehend the problematic issues of bringing to academic liability for violation of academic integrity of participants in the educational process.

Article's main body. Based on the analysis of current legislation, the author formulates a definition of the term "academic liability" and establishes its place in the general system of legal liability.

The author's definition of the term «academic responsibility» is proposed: this is a type of legal responsibility that arises for the violation of the academic integrity of pedagogical, scientific-pedagogical and scientific employees of educational institutions, students of education in scientific institutions and educational institutions and entails negative consequences of state influence in case of committing them of an academic offense.

A critical assessment of the list of violations of academic integrity is given. It is noted that in the current educational legislation there is no differentiation of violations related to the training of highly qualified personnel (master's students, doctoral students, etc.). Attention is drawn to the fact that the Law of Ukraine «On Education» establishes a list of violations of academic integrity, in which offenses that are completely different in terms of the degree of social damage, for example, self-plagiarism and bribery, are placed in the same row/ The author established that the Law of Ukraine «On Higher Education» contains a list of sanctions for violation of academic integrity not for all participants of the educational process, but only for pedagogical, scientific-pedagogical and scientific employees of educational institutions and students of education. Amendments to the current legislation regarding the clear definition of objective criteria for the selection of the type of academic responsibility for a specific violation of academic integrity are proposed.

Conclusions and prospects for the development. It was concluded that academic responsibility is a multi-meaning concept, in particular, a type of social, corporate, moral-ethical, legal responsibility, is a type of state coercion. It is proposed to harmonize the provisions of the educational legislation with the Code of Criminal Procedure of Ukraine, the Civil Code of Ukraine, the Criminal Code of Ukraine and other laws, which will regulate the types and measures of punishment for violating academic integrity.

It is proved that academic responsibility can be legal (civil, labor, administrative, criminal), social, moral and ethical, corporate responsibility. Thus, academic responsibility intersects with legal responsibility. The need to establish the definition of the concept of «academic responsibility» at the legislative level and to regulate in detail all procedural aspects of bringing the participants of the educational process to academic responsibility is argued.

Key words: academic integrity, academic responsibility, education seekers, teaching staff, scientific and teaching staff, participants in the educational process.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Красюк Т. В. Притягнення до академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності: теоретико-прикладні проблеми регламентування. *Право та інновації*. 2023. № 1 (41). С. 68–74.